

VALSTYBINĖS SĖKLŲ IR GRŪDŲ TARNYBOS
PRIE ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJOS VIRŠININKO
ĮSAKYMAS

**DĖL VALSTYBINĖS SĖKLŲ IR GRŪDŲ TARNYBOS PRIE ŽEMĖS ŪKIO
MINISTERIJOS VIRŠININKO 2005 M. BIRŽELIO 3 D. ĮSAKYMO NR. 1A-81 „DĖL
SODO AUGALŲ DAUGINAMOSIOS MEDŽIAGOS APROBAVIMO TAISYKLIŲ“
PAKEITIMO**

2009 m. kovo 19 d. Nr. 1A-83
Vilnius

P a k e i č i u Sodo augalų dauginamosios medžiagos aprobavimo taisykles, patvirtintas Valstybinės sėklų ir grūdų tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos viršininko 2005 m. birželio 3 d. įsakymu Nr. 1A-81 (Žin., 2005, Nr. [72-2644](#)), ir išdėstau jas nauja redakcija (pridedama).

VIRŠININKAS

STASYS MICKEVIČIUS

PATVIRTINTA

Valstybinės sėklų ir grūdų tarnybos prie
Žemės ūkio ministerijos viršininko
2009 m. kovo 19 d. įsakymu Nr. 1A-83

SODO AUGALŲ DAUGINAMOSIOS MEDŽIAGOS APROBAVIMO TAISYKLĖS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Sodo augalų dauginamosios medžiagos aprobavimo taisyklėse (toliau – taisyklės) nurodomi aprobavimo reikalavimai sodo augalų dauginamajai medžiagai ir sodo augalams.

2. Aprobavimo tikslai:

2.1. nustatyti dauginamosios medžiagos veislės tapatumą ir veislinį grynumą;

2.2. nustatyti ligotumą ir kenkėjų pažeidimus;

2.3. nustatyti atitiktį kokybiniams reikalavimams;

2.4. aprobavimą atlieka Valstybinės sėklų ir grūdų tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – Valstybinė sėklų ir grūdų tarnyba) patvirtintas aprobuotojas.

II. PAGRINDINĖS SĄVOKOS

3. Šiose taisyklėse vartojamos sąvokos:

3.1. **Aprobuotojas** – Valstybinės sėklų ir grūdų tarnybos patvirtintas specialistas, atliekantis sodo augalų dauginamosios medžiagos aprobavimą.

3.2. **Aprobavimas** – dauginamosios medžiagos veislinių savybių patikrinimas lauke, siekiant nustatyti dauginamosios medžiagos tinkamumą tam tikros veislės numatytos kategorijos dauginamajai medžiagai išauginti.

3.3. **Augalas kandidatas** – dauginamoji medžiaga, skirta superelitinės dauginamosios medžiagos išauginimui.

3.4. **Sėklinis poskiepis** – poskiepis, išaugintas iš sėklų, į kurį įskiepijamas skiepūglis.

3.5. **Skiepūglis** (ūglis / akutė) – dauginamosios medžiagos dalis, atskirai ar kartu su kitomis to augalo dalimis, skirta išauginti kitą augalą su tos pačios veislės charakteristika.

3.6. **Skiepūglinis sodas** – sodas, skirtas skiepūgliams išauginti.

3.7. **Sodo augalų dauginamosios medžiagos aprobavimo aktas** – dokumentas, kuriame nurodoma dauginamosios medžiagos atitiktis šių taisyklių reikalavimams.

3.8. **Vegetatyvinis poskiepis** – poskiepis, padaugintas vegetatyviniu būdu, gerai išsišaknijęs, į kurį įskiepijamas skiepūglis.

III. BENDRIEJI REIKALAVIMAI

4. Sodo augalų dauginamoji medžiaga (toliau – dauginamoji medžiaga) ar sodo augalai aprobuojami ne mažiau kaip vieną kartą per metus tam tikru laikotarpiu:

4.1. sėklavaisių ir kaulavaisių skiepūglinis sodas ir sėkliniai medžiai aprobuojami birželio pabaigoje–liepos pradžioje;

4.2. sėkliniai ir vegetatyviniai poskiepiai aprobuojami rugpjūčio–rugsėjo mėnesiais;

4.3. sėklavaisių ir kaulavaisių sodmenys aprobuojami rugpjūčio–rugsėjo mėnesiais;

4.4. serbentų ir agrastų ūglių augynas aprobuojamas du kartus: pirmas – nuo balandžio pradžios iki gegužės vidurio (žydėjimo pabaigos), antras – birželio mėn. antroje pusėje, dauginant žaliais auginiais, arba nuo liepos vidurio iki rugpjūčio pabaigos, dauginant kitais būdais. Augyne neturi būti derančių agrastų stiebų, o kiekviename serbentų krūme turi būti gerai išsivystęs bent vienas derantis stiebas serbentų pumpurų erkutei bei žiedų pilnavidurei (reversijai) įvertinti;

4.5. braškių augynas aprobuojamas nuo liepos pabaigos iki rugsėjo mėnesio;

4.6. aviečių augynas aprobuojamas rugpjūčio–rugsėjo mėnesiais. Augyne neturi būti derančių stiebų. Augynas aprobuojamas tik su pirmamečiais ūgliais;

4.7. serbentų ir agrastų sodmenys aprobuojami rugpjūčio–rugsėjo mėnesiais;

4.8. šilauogių sodmenys aprobuojami rugpjūčio–rugsėjo mėnesiais.

5. Dauginamosios medžiagos tiekėjas, norintis aprobuoti dauginamąją medžiagą ar sodo augalus, pateikia Valstybinės sėklų ir grūdų tarnybos atitinkamam padaliniui prašymą pagal Valstybinės sėklų ir grūdų tarnybos viršininko patvirtintą formą. Prašymai serbentų, agrastų, sėklavaisinių ir kaulavaisinių augalų dauginamajai medžiagai aprobuoti pateikiami kasmet iki balandžio 1 d. Sėklinių poskiepių, braškių, poskiepių dauginamajai medžiagai ir sodo augalams – iki liepos 1 d.

6. Aprobuotojas, prieš pradėdamas aprobuoti dauginamąją medžiagą ar sodo augalus, patikrina informaciją apie dauginamosios medžiagos ar sodo augalų įsigijimo dokumentus, virusologinę būklę, dauginamosios medžiagos ar sodo augalų kokybę įrodantį dokumentą, lauko schemas.

7. Dauginamoji medžiaga lauke turi būti pasodinta eilėmis. Augalai turi būti pasodinti tokiu būdu, kad nebūtų sumaišyti su kitos veislės augalais. Kiekvienos veislės pirmieji augalai eilėje turi būti aiškiai pažymėti.

8. Aprobuotojas, pradėdamas vertinti dauginamąją medžiagą ar sodo augalus, patikrina aprobuojamą plotą (ar augalų kiekį), taip pat numato kontrolinių laukelių (ar augalų) skaičių ir jų vietas aprobuojamame plote:

8.1. kontroliniai laukeliai įvertinimui parenkami atskirai kiekvienai augalų rūšiai, veislei ir poskiepių tipui, kiekvienai dauginamosios medžiagos ar sodmenų amžiaus grupei;

8.2. kontrolinių laukelių dydis ir augalų skaičius juose:

8.2.1. sėklavaisinių ir kaulavaisinių augalų medelynuose – 100 augalų vienoje eilėje arba po 50 medelių dviejose gretimose eilėse, arba po 25 medelius keturiose gretimose eilėse. Poskiepiams normalaus tankumo dvi gretimos eilės po 10 m;

8.2.1.1. kontrolinių laukelių kiekis priklauso nuo aprobuojamo ploto:

8.2.1.1.1. iki 0,5 ha – 1 kontrolinis laukelis;

8.2.1.1.2. 0,5–1 ha – 2 kontroliniai laukeliai;

8.2.1.1.3. 1–2 ha – 3 kontroliniai laukeliai;

8.2.1.1.4. daugiau kaip 2 ha, kiekvienam papildomam 0,5 ha plotui – 1 papildomas kontrolinis laukelis;

8.2.2. krūmams normalaus tankumo dvi gretimos eilės po 10 m. Braškėms ir avietėms normalaus tankumo dvi gretimos eilės po 5 m;

8.2.2.1. kontrolinių laukelių kiekis priklauso nuo aprobuojamo ploto:

8.2.2.1.1. iki 0,5 ha – 1 kontrolinis laukelis;

8.2.2.1.2. 0,5–1 ha – 2 kontroliniai laukeliai;

8.2.2.1.3. 1–2 ha – 3 kontroliniai laukeliai;

8.2.2.1.4. daugiau kaip 2 ha, kiekvienam papildomam 0,5 ha plotui – 1 papildomas kontrolinis laukelis.

9. Nenormalūs augalai, rasti aprobavimo metu, turi būti pašalinti, o jei randami kitos veislės augalai, jie turi būti aiškiai pažymėti etiketėmis.

10. Atlikus aprobavimą, užpildomas Sodo augalų dauginamosios medžiagos aprobavimo aktas.

11. Sodo augalų dauginamosios medžiagos aprobavimo aktui suteikiamas numeris, kuriame žymimi:

11.1. auginimo vietovės – savivaldybės kodas;

11.2. aprobavimo metai;

11.3. dauginamosios medžiagos tiekėjo registracijos numeris;

11.4. aprobuotojo numeris;

11.5. aprobavimo akto registravimo numeris.

12. Dauginamoji medžiaga, kuri atitinka šiose taisyklėse keliamus reikalavimus, aprobuojama kaip superelitinė, elitinė ar sertifikuotos kategorijos dauginamoji medžiaga.

13. Jei dauginamoji medžiaga ar sodo augalai neatitinka šiose taisyklėse keliamų reikalavimų, tai nurodoma Sodo augalų dauginamosios medžiagos aprobavimo akte.

IV. REIKALAVIMAI SUPERELITINEI DAUGINAMAJAI MEDŽIAGAI

14. Superelitinė dauginamoji medžiaga turi būti aprobuojama, jei:

14.1. dauginimui parinktas augalas kandidatas buvo neapkrėstas virusais;

14.2. neapkrėsti virusais superelitiniai augalai auginami šiltnamiuose, izoliuotuose nuo amarų;

14.3. kiekvienas augalas auginamas atskirame vazone ar dėžutėje ligomis neapkrėstoje dauginimo terpėje;

14.4. augalai nežydi;

14.5. augalai neapkrėsti kenksmingais organizmais ir ligomis, kurie nurodyti Privalomųjų rinkai tiekiamos sodo augalų dauginamosios medžiagos ir sodo augalų reikalavimų aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 1999 m. spalio 7 d. įsakymu Nr. 383

V. REIKALAVIMAI ELITINEI DAUGINAMAJAI MEDŽIAGAI

15. Elitinė dauginamoji medžiaga turi būti aprobuojama, jei:

15.1. elitinė dauginamoji medžiaga išauginta iš superelitinės dauginamosios medžiagos;

15.2. elitinė dauginamoji medžiaga auginama specialiai jai įrengtame lauke ir yra aiškiai pažymėta žymekliu;

15.3. dauginamoji medžiaga pakankamai sveika, neapkrėsta ligomis ir kenkėjais;

15.4. dauginamoji medžiaga neapkrėsta kenksmingais organizmais, kurie nurodyti Privalomųjų rinkai tiekiamos sodo augalų dauginamosios medžiagos ir sodo augalų reikalavimų aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 1999 m. spalio 7 d. įsakymu Nr. 383 (Žin., 2008, Nr. [1-39](#)), 2 priede. Dauginamoji medžiaga pašalinama, jei nustatomas apsikrėtimas karantininiais organizmais;

15.5. augalai nežydi;

15.6. dauginamoji medžiaga auginama 50 m atstumu nuo augalų, kurie buvo netirti nuo virusų. Apsauginis atstumas neužkrėsto virusais kaulavaisių skiepiuglinio ar sėklinio sodo nuo kitų kaulavaisinių sodų turi būti ne mažesnis kaip 700 m, o neužkrėsto virusais sėklavaisių skiepiuglinio ar sėklinio sodo nuo kitų sėklavaisinių sodų – ne mažesnis kaip 50 m;

15.7. kaulavaisių ir sėklavaisių elitinio skiepiuglinio sodo, įveisto neužkrėsta virusais superelitine dauginamąja medžiaga, amžius – ne daugiau kaip 4 metai. Elitinio skiepiuglinio sodo amžius, remiantis virusologinių testų rezultatais, gali būti nustatytas ilgesnis arba trumpesnis;

15.8. sėklavaisių elitinio vegetatyvinių poskiepių dauginimo augyno, įveisto neužkrėsta virusais superelitine dauginamąja medžiaga, amžius – 1–8 metai, o kaulavaisių – 1–6 metai. Elitinio vegetatyvinių poskiepių dauginimo augyno amžius, remiantis virusologinių testų rezultatais, gali būti nustatytas ilgesnis arba trumpesnis;

15.9. serbentų ir agrastų elitinio dauginimo augyno, įveisto superelitine dauginamąja medžiaga, amžius – 5 metai. Elitinė braškių dauginamoji medžiaga aprobuojama tik vienmečiuose augynuose. Aviečių elitinio dauginimo augyno, įveisto superelitine dauginamąja medžiaga, amžius – 3 metai;

15.10. serbentų dauginamoji medžiaga auginama 50 m atstumu nuo kitų žydinčių serbentų, agrastų dauginamajai medžiagai apsauginis atstumas – neapibrėžtas;

15.11. braškių dauginamoji medžiaga auginama 50 m atstumu nuo derančių braškių. Atstumas tarp skirtingų veislių turi būti ne mažesnis kaip 2 m;

- 15.12. aviečių dauginamoji medžiaga auginama 200 m atstumu nuo derančių aviečių ir gervuogių. Atstumas tarp skirtingų veislių turi būti ne mažesnis kaip 2 m;
- 15.13. šilauogių dauginamajai medžiagai apsauginis atstumas – neapibrėžtas;
- 15.14. serbentų ūglių ilgis – ne mažesnis kaip 50 cm, ūglių skersmuo, matuojant 10 cm aukštyje – ne mažesnis kaip 7 mm. Agrastų ūglių ilgis ne mažesnis kaip 40 cm, ūglių skersmuo, matuojant 10 cm aukštyje, – ne mažesnis kaip 6 mm.

VI. REIKALAVIMAI SERTIFIKUOTAI DAUGINAMAJAI MEDŽIAGAI

16. Sertifikuota dauginamoji medžiaga turi būti aprobuojama, jei:
- 16.1. sertifikuota dauginamoji medžiaga išauginta iš elitinės dauginamosios medžiagos;
- 16.2. sertifikuota dauginamoji medžiaga auginama specialiai jai įrengtame lauke ir yra aiškiai pažymėta atitinkamu žymeniu;
- 16.3. dauginamoji medžiaga neapkrėsta kenksmingais organizmais, kurie nurodyti Privalomųjų rinkai tiekiamos sodo augalų dauginamosios medžiagos ir sodo augalų reikalavimų aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 1999 m. spalio 7 d. įsakymu Nr. 383 (Žin., 2008, Nr. [1-39](#)), 2 priede. Dauginamoji medžiaga pašalinama, jei nustatomas apsikrėtimas karantininiais organizmais;
- 16.4. dauginamoji medžiaga yra auginama 5 m atstumu nuo augalų, kurie buvo netirti nuo virusų. Apsauginis atstumas neužkrėsto virusais kaulavaisių skiepūglinio ar sėklinio sodo nuo kitų kaulavaisinių sodų turi būti ne mažesnis kaip 700 m, o neužkrėsto virusais sėklavaisių skiepūglinio ar sėklinio sodo nuo kitų sėklavaisinių sodų – ne mažesnis kaip 50 m;
- 16.5. kaulavaisių sertifikuoto skiepūglinio sodo, įveisto neužkrėsta virusais elitine dauginamąja medžiaga, amžius – 1–4 metai, o sodo, įveisto tirta dėl užkrėtimo virusais elitine dauginamąja medžiaga, amžius – 1–8 metai. Sėklavaisių sertifikuoto skiepūglinio sodo, įveisto neužkrėsta virusais elitine dauginamąja medžiaga, amžius – 1–6 metai, o sodo, įveisto tirta dėl užkrėtimo virusais elitine dauginamąja medžiaga, amžius – 1–12 metų. Sertifikuoto skiepūglinio sodo amžius, remiantis virusologinių testų rezultatais, gali būti nustatytas ilgesnis arba trumpesnis;
- 16.6. sėklavaisių sertifikuoto vegetatyvinių ir sėklinių poskiepių dauginimo augyno, įveisto neužkrėsta virusais elitine dauginamąja medžiaga, amžius – 8–12 metų, o kaulavaisių – 6–10 metų. Sertifikuoto vegetatyvinių poskiepių dauginimo augyno amžius, remiantis virusologinių testų rezultatais, gali būti nustatytas ilgesnis arba trumpesnis;
- 16.7. serbentų dauginamoji medžiaga auginama 50 m atstumu nuo kitų žydinčių serbentų, agrastų dauginamajai medžiagai apsauginis atstumas – neapibrėžtas;
- 16.8. braškių dauginamoji medžiaga auginama 50 m atstumu nuo derančių braškių. Atstumas tarp skirtingų veislių turi būti ne mažesnis kaip 2 m;
- 16.9. aviečių dauginamoji medžiaga auginama 200 m atstumu nuo derančių aviečių ir gervuogių. Atstumas tarp skirtingų veislių turi būti ne mažesnis kaip 2 m;
- 16.10. šilauogių dauginamajai medžiagai apsauginis atstumas – neapibrėžtas;
- 16.11. serbentų ūglių ilgis ne mažesnis kaip 50 cm, ūglių skersmuo, matuojant 10 cm aukštyje – ne mažesnis kaip 7 mm. Agrastų ūglių ilgis – ne mažesnis kaip 40 cm, ūglių skersmuo, matuojant 10 cm aukštyje, – ne mažesnis kaip 6 mm;
- 16.12. serbentų ir agrastų sertifikuoto dauginimo augyno, įveisto elitine dauginamąja medžiaga, amžius – 8 metai. Sertifikuota braškių dauginamoji medžiaga aprobuojama tik vienmečiuose augynuose. Aviečių sertifikuoto dauginimo augyno, įveisto elitine dauginamąja medžiaga, amžius – 5 metai.

VII. REIKALAVIMAI SĖKLINIAMS POSKIEPIAMS

17. Sėkliniai poskiepiai turi būti aprobuojami, jei:
- 17.1. poskiepiai išauginti iš neužkrėstų virusais elitinių sėklavaisių ar kaulavaisių sėklų;

17.2. poskiepiei neapkrėsti kenksmingais organizmais, kurie nurodyti Privalomųjų rinkai tiekiamos sodo augalų dauginamosios medžiagos ir sodo augalų reikalavimų aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 1999 m. spalio 7 d. įsakymu Nr. 383 (Žin., 2008, Nr. [1-39](#)), 2 priede. Poskiepiei pašalinami, jei nustatomas apsikrėtimas karantininiais organizmais;

17.3. poskiepiei yra vienodi, tapatūs tipui ar veislei.

VIII. REIKALAVIMAI VEGETATYVINIAMS POSKIEPIAMS

18. Vegetatyviniai poskiepiei turi būti aprobuojami, jei:

18.1. dauginimo augynas įveistas neužkrėstais arba tirtais nuo virusų poskiepieis;

18.2. poskiepiei neapkrėsti kenksmingais organizmais, kurie nurodyti Privalomųjų rinkai tiekiamos sodo augalų dauginamosios medžiagos ir sodo augalų reikalavimų aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 1999 m. spalio 7 d. įsakymu Nr. 383 (Žin., 2008, Nr. [1-39](#)), 2 priede. Poskiepiei pašalinami, jei nustatomas apsikrėtimas karantininiais organizmais;

18.3. poskiepiei pakankamai sveiki, neapkrėsti ligomis ir kenkėjais;

18.4. poskiepiei yra vienodi, tapatūs tipui ar veislei;

18.5. apsauginis atstumas tarp vegetatyvinių poskiepių augynų, įveistų neužkrėstais virusais sodmenimis, ir vegetatyvinių poskiepių augynų, įveistų tirtais dėl užsikrėtimo virusais sodmenimis, turi būti ne mažesnis kaip 50 m.

IX. REIKALAVIMAI SERTIFIKUOTIEMS AUGALAMS

19. Sertifikuoti augalai turi būti aprobuojami, jei:

19.1. sertifikuoti augalai padauginti iš sertifikuotos dauginamosios medžiagos, kuri buvo įskiepyta į sertifikuotą poskiepį arba tarpininką. Kriaušių veislėms, kurios blogai suauga su svarainiu, būtinas tarpininkas;

19.2. kaulavaisių ir sėklavaisių sertifikuoti augalai yra vienmečiai arba dvimečiai;

19.3. kaulavaisių ir sėklavaisių sertifikuoti vegetatyviniai ar sėkliniai poskiepiei yra vienmečiai arba dvimečiai;

19.4. sertifikuoti augalai neapkrėsti kenksmingais organizmais, kurie nurodyti Privalomųjų rinkai tiekiamos sodo augalų dauginamosios medžiagos ir sodo augalų reikalavimų aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 1999 m. spalio 7 d. įsakymu Nr. 383 (Žin., 2008, Nr. [1-39](#)), 2 priede. Augalai pašalinami, jei nustatomas apsikrėtimas karantininiais organizmais;

19.5. sėklavaisiams, vyšnioms ir trešnėms reikalavimai apsauginiams atstumams neapibrėžti, o slyvoms – apsauginis atstumas nuo kitų kaulavaisių sodų turi būti ne mažesnis kaip 700 m;

19.6. serbentų sodmenys auginami 50 m atstumu nuo kitų žydinčių serbentų, agrastų sodmenų apsauginis atstumas – neapibrėžtas;

19.7. serbentų ir agrastų sodmenys yra vienmečiai arba dvimečiai. Braškių ir aviečių – vienmečiai. Šilauogių sodmenys yra vienmečiai arba dvimečiai;

19.8. serbentų stiebų – ne mažiau kaip 2 vnt., stiebų ilgis – ne mažesnis kaip 30 cm, stiebų storis – ne mažesnis kaip 0,7 cm. Agrastų stiebų – ne mažiau kaip 3 vnt., stiebų ilgis – ne mažesnis kaip 20 cm, stiebų storis – ne mažesnis kaip 0,5 cm;

19.9. braškių lapų – ne mažiau kaip 3 vnt., žemuogių lapų – ne mažiau 4 vnt.;

19.10. aviečių stiebų – ne mažiau kaip 1 vnt., stiebų storis – ne mažesnis kaip 0,6 cm;

19.11. šilauogių stiebų – ne mažiau kaip 2 vnt., stiebų ilgis – ne mažesnis kaip 20 cm, stiebų storis – ne mažesnis kaip 0,6 cm.
